

WARSZAWA SINGERA

Znamy już niektóre z atrakcji zaplanowanych na VIII edycję Festiwalu Kultury Żydowskiej Warszawa Singera (27 sierpnia–4 września 2011). Tegoroczny festiwal uświetni m.in. koncert zespołu klezmerskiego KROKE z gościnnym udziałem Anny Marii Jopek, występ niezwyklej orkiestry The Ger Mandolin Orchestra z San Francisco, będącej rekonstrukcją przedwojennej orkiestry mandolinistów z Góry Kalwarii oraz legendarnego klezmera Franka Londona ze spektaklem muzycznym uzupełnionym awangardowymi wizualizacjami – *The Night in The Old Marketplace*. Podczas Festiwalu będzie można także wysłuchać światowej sławy kantora Josepha Malovanego (USA) z Chórem Synagogi pod Białym Bocianem oraz koncert pt. *Stempeniu* Orkiestry Filharmonii Opolskiej z narracją Zbigniewa Zamachowskiego.

Na ulicy Próżnej oraz Placu Grzybowskim po raz kolejny pojawiają się żydowskie kawiarnie oraz winiarnie. Jak co roku otwarty zostanie Klub Miłośników Kultury Żydowskiej, w którym będzie można wziąć udział w spotkaniach z artystami i pisarzami oraz w warsztatach języka jidysz. W piątkowy wieczór na stołach rozstawionych na Placu Grzybowskim zapłoną świece, a Golda Tencer zaprosi warszawiaków do wspólnego świętowania wieczoru szabasowego.

W tym roku po raz pierwszy wydarzenia festiwalowe będą odbywać się także w zaułkach i klubach prawobrzeżnej Warszawy. W praskich kawiarniach takich jak Skład Butelek, Hydrozagadka, Sens Nonsensu czy Cztery Pokoje zagospodarzą artyści awangardowej, offowej sceny żydowskiej: Paweł Szamburski, Patryk Zakrocki, King Kong, Candy, Daktari i inni. Więcej informacji na stronie internetowej www.festiwalwarszawa.pl

Zapraszamy!

W DNIACH 18–20 MARCA

W PARYSKIM CENTRUM KULTURY JIDYSZ

(Maison de la culture yiddish) odbyło się seminarium literackie. Stało się ono rzadką okazją do spotkania z wybitnymi specjalistami badającymi kulturę jidysz, takimi jak prof. Rachel Ertel (Université Paris VII), Awrom Nowersztern (Uniwersytet Hebrajski w Jerozolimie, Beit Szalom Alejchem w Tel Awiwie), David Roskies (Jewish Theological Seminary, Nowy Jork), Heather Valencia (University of Stirling, Szkocja), prof. Jicchok Niborski (INALCO, Paryż), Natalia Krynicka (Université Paris IV – Sorbonne), Sharon Bar-Kochwa oraz Rubye Monet (Maison de la culture yiddish, Paryż). Na seminarium przyjechali badacze i działacze kultury jidysz z różnych krajów Europy: Francji, Anglii, Niemiec, Polski (Centrum Kultury Jidysz Fundacji Szalom oraz Jidysz Lebt), przedstawiciele uniwersytetów oraz ośrodków i instytucji kultury żydowskiej. Wszystkie wykłady i dyskusje odbywały się wyłącznie w jidysz. Oferta spotkania była wyjątkowo zróżnicowana – można było posłuchać referatu o przekładach Baudelaire'a dokonanych przez jednego z największych żydowskich tłumaczy XX wieku, Mordche Litwina, czy zgłębić problem reprezentacji postaci kobiecych w poezji Arona Cejtlina oraz związków tych przedstawień z tradycją mistyczną. Nikt nie potrafi równie kompetentnie jak prof. Niborski przeprowadzić czytelnika przez meandry skomplikowanej, acz niezwykle ciekawej twórczości tego wciąż zbyt słabo w Polsce znanego poety. Heather Valencia opowiadała o zagładowej poezji Racheli Korn i Kadii Mołodowskiej. Temat Zagłady powrócił także w dwóch referatach: Davida Roskies pt. *W czasach Hamana Drugiego: zwiła historia literatury Zagłady*, który mówił o różnych modelach literatury Holokaustu w latach 1939–1960 oraz Rachel Ertel, która szczegółowo omawiała twórczość Lejba Rochmana. Na chwilę oddechu pozwoliło wystąpienie Awroma Nowerszterna mówiącego o półświatku w literaturze jidysz, rozpiętego od twórczości klasyków po dzieła Awroma Karpinowicza. Uzupełnieniem całego wydarzenia było czytanie Megiles Ester w tłumaczeniu na jidysz. Wykonanie z udziałem głosu przez Davida Roskies, występującego, jak na Purim przystało, w stroju błazna, było igraszką brawurową. Seminarium stanowi rzadką okazję do integracji międzynarodowego środowiska jidyszystów. Warto częściej podejmować takie inicjatywy, także w innych częściach dzisiejszego Jidyszlandu.

KRZYŻ KOMANDORSKI ORDERU ODRODZENIA POLSKI DLA GOŁDY TENCER

Golda Tencer została uhonorowana Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski za upowszechnianie kultury żydowskiej oraz osiągnięcia w pracy twórczej i artystycznej. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski wręczył odznaczenia państwowe podczas uroczystości na Zamku Królewskim z okazji Święta Narodowego 3 Maja.

30 STYCZNIA 2011 ROKU w wieku 87 lat zmarła w Lethbridge (Kanada) **CHAWA ROZENFARB**.

Ta pisząca w jidysz poetka i pisarka urodziła się 9 lutego 1923 roku w Łodzi, w rodzinie bundowskiej. Przed wojną ukończyła należąca do CISZO szkołę im. Włodzimierza Medema. Już w łódzkim getcie powstały jej pierwsze utwory, zauważone przez poetę Simchę Bunema Szajewicza. On właśnie wprowadził ją do grupy pisarzy żydowskich, której była najmłodszą członkinią. Z Łodzi wraz z matką i siostrą trafiła do Oświęcimia, a stamtąd kolejno do obozu pracy w Sasel i do Bergen-Belsen. Po wojnie wszystkie trzy zamieszkały w Belgii. W 1950 roku wraz z mężem Henrykiem Morgentalerem wyjechali do Kanady.

Krytycy literatury wymieniają Chawę Rozenfarb wśród najlepszych współczesnych autorów jidysz. Żeby dotrzeć do szerszego kręgu odbiorców, sama lub z pomocą córki Gołdy przekładała swoje utwory na angielski. Stale powracające w jej twórczości obrazy Łodzi nie są niestety dostępne polskiemu czytelnikowi. Choć poetka odwiedziła w 2009 roku swoje rodzinne miasto i zachwyliła wiele osób opowieścią o swojej mamie, żadnej książki jej autorstwa nie przetłumaczono na nasz język. Więcej informacji o pisarce oraz niektóre jej utwory w jidysz można znaleźć na stronie: <http://chavarozenfarb.com/>.

© Żydowskie Muzeum w Berlinie, dar Hillel Kempier

APEL MUZEUM ŻYDOWSKIEGO W BERLINIE

W berlińskim Muzeum Żydowskim trwają przygotowania do otwarcia wystawy czasowej przedstawiającej migrację Żydów wschodnioeuropejskich do Berlina. Twórcy wystawy zaznaczają, że stolica Niemiec była od końca XIX wieku miejscem, do którego przyjeżdżały lub w którym zatrzymywały się w drodze tysiące Żydów z Europy Wschodniej. Byli to najczęściej uchodźcy wojenni, ofiary pogromów oraz ci, którzy z Rosji, Litwy i Galicji uciekali przed rewolucją. Miasto stało się na pewien czas centrum żydowskiej migracji w Europie. Z tym tematem postanowili zmierzyć się organizatorzy wystawy, której otwarcie planowane jest na 2012 rok. W związku z trwającymi przygotowaniem muzeum poszukuje osób, które posiadają pamiątki rodzinne związane z tym tematem lub znają historie krewnych, którzy wyemigrowali z Europy Wschodniej do Berlina. Wszystkie informacje i pytania należy kierować pod adres Leonory Maier: l.maier@jmb Berlin.de.

60 URODZINY „LEBENS-FRAGEN”

Na przełomie maja i czerwca tego roku przypada okrągła rocznica powstania „Lebens-Fragen” – dwumiesięcznika, o którym nieraz już pisaliśmy na łamach „Cwiszn”. Obecnie trwają przygotowania do wydania jubileuszowego numeru. Mimo licznych finansowych i formalnych trudności, magazyn ukazywał się regularnie przez te wszystkie lata.

Serdecznie gratulujemy!

ביז הונדערט און צוואַנציק!

SPOTKANIA Z KULTURĄ ŻYDOWSKĄ W NOWYM TARGU

(c) ks. Władysław Podhalański i Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu

W dniach 2–4 marca 2011 r. w Nowym Targu odbyły się Spotkania z Kulturą Żydowską „Szalom”. Organizatorzy imprezy starali się przekazać uczestnikom podstawowe informacje dotyczące żydowskiej kultury i religii. Nie zabrakło również akcentu lokalnego – odwiedzono dawne nowotarskie kirkuty i wyjaśniono symbolikę macew. Spotkaniom towarzyszyła niewielka wystawa, *Nowotarski sztetl*, prezentująca część zbiorów ks. Władysława Podhalańskiego i Miejskiego Ośrodka Kultury. Podczas imprezy odbyły się projekcje filmów, autorskie spotkanie z Ewą Andrzejewską i warsztaty gotowania. Spotkaniom towarzyszyła muzyka klezmerska. Patronat nad imprezą objęło m.in. „Cwiszn”.

CIEKAWOSTKA

Mianem najbogatszego dwujęzycznego słownika dziennikarz „Forwerts” określił nowy słownik... jidyszowo-japoński. Co ciekawe, jego autor, Kazuo Ueda, profesor na Uniwersytecie Fukuoka, jest twórcą wielu innych dzieł związanych z jidysz, takich jak: gramatyka języka jidysz, antologia opowiadań żydowskich czy podręcznik i ćwiczenia gramatyczne.

PIETRASIEWICZ I OŚRODEK „BRAMA GRODZKA” LAUREATAMI NAGRODY KS. MUSIAŁA

4 marca 2011 roku Tomasz Pietrasiewicz odebrał nagrodę im. ks. Stanisława Musiała przyznaną za inicjatywy społeczne promujące dialog chrześcijańsko-żydowski i polsko-żydowski. Twórca Teatru NN znany jest ze swojej działalności na rzecz popularyzacji i ochrony dziedzictwa żydowskiego w Lublinie.

MOŻNA POSŁUCHAĆ DZIENNIKA WIEWIÓRKI!

1 lutego w „Naje Chwalies” rozpoczęto nadawanie nowego cyklu audycji skierowanego do najmłodszych adeptów języka jidysz, w którym prezentowane są krótkie fragmenty utworów dla dzieci. Autorzy audycji już w drugim programie zdecydowali się sięgnąć po *Dziennik wiewiórki* [Tog buch fun wewerke], dodatek do trzeciego numeru „Cwiszn”. Fragmentu w interpretacji Anny Rozenfeld można posłuchać na stronie: <http://www2.polskieradio.pl/zagranica/ua/news/artyku149197.html>.